

АРХЕОЛОГІЧНЕ МИНУЛЕ

В 1960-1980-х роках у долині верхнього Пруту (до с.Саджавка), куди входить і територія Микуличина з присілками, сіл виявлено понад 50 археологічних пам'яток, що дозволяють відтворити історію цієї території за останні 40 тисяч років (Клапчук М., 1968, 1970, 1983, 1984). Територію взято навкруги Микуличина не випадково, адже при характеристиці первіснообщинного існування тут слідів людиноподібних істот можна лише за значною площею в межах одного басейну чи краю.

Найстаріші сліди життя відносяться до 40 тисяч років, коли тут проживали нечисельні представники неандерталльської людини, що характеризувалась низьким ростом, зігнутими в ліктях руками та в колінах ногами, відсутністю підборідка, великими надбрівними дугами під похилим до заду чолом. Ця людина залишила після себе мустьєрську культуру з такими основними знаряддями праці як крем'яні рубила, скребла та відщепи масивних форм. До цієї культури відноситься стоянка в Делятині (ур.Підкізів).

Значно пізнішими є вироби кроманьонської людини, що вважається викопною різновидністю сучасних жителів планети. Крем'яні знаряддя з кінця старшої кам'яної доби (палеоліт), що датуються 12-15 тисячами років тому, виявлено в урочищі Жбир біля Добротова, на Забережжі в Добротові та на Вівчині у Красній. Комплекси зібраних там предметів представлені пластинами, кінцевими одинарними і подвійними скребками на пластинах та їх уламках, різцями, проколками тощо.

З кінця палеоліту – початку мезоліту (8-12 тисяч років тому) походять чисельні знахідки з урочищ Кливка і Чопа (с.Красна), Царина (Горішній Майдан), Поляна (Середній Майдан), Жбир (Добротів), Кругляк (Делятин). Знахідки представлені довгими призматичними ядрищами, скребками, різцями, проколками, наконечниками стріл у вигляді вербових листків тощо. Саме на основі видовжених ядрищ, струнких пластин та верболистих наконечників комплекс знахідок вищезгаданих стоянок відноситься до свідерської культури, головним ареалом розповсюдження якої вважались лише землі північно-східної Польщі та Білорусі. Виявлені стоянки пропонували виділити в кливський варіант свідерської культури.

Поблизу Делятина виявлено сліди і іншого археологічного феномену, який названо площанською культурою (8-10 тисяч років тому). На стоянках в урочищах Куцикове поле (Делятин) та Острий (Горішній Майдан) знайдено неспатиновані вироби дрібних округлих форм (переважають скребки і проколки). Ця культура становить ланку, що зв'язує мезолітичні культури з неолітичними і є одним з компонентів неолітичної буго-дністровської культури правобережної України (Телегін, Мартович, 1977).

Населення палеолітичних та мезолітичних часів займалось, насамперед, ловецтвом, харчувалось м'ясом диких звірів, одягалось в шкіри і т.п. Жило невеличкими родовими колективами в шалашах дерев'яної конструкції, вкритих шкірами мамонтів і менших копитних.

Десь з кінця мезоліту – початку неоліту походять крем'яні знахідки, виявлені на Сиголці біля Горді, в сідловині між Великою та Малою Рокитами в Микуличині, біля школи в Дорі та на лівому березі Пруту навпроти Берда в Дорі.

В неоліті (молодший кам'яний вік), що розвивався в VI-IV тисячоліттях до нашої ери, в житті первісної відбулись зміни. Людина навчилась культивувати деякі зернові рослини, приручила велику та дрібну рогату худобу, освоїла виробництво глиняного посуду. Людські колективи намагались освоювати землі, що піддавались мотичному землеробству і випасу худоби. Сліди неолітичних культур виявлено на основній території Покуття, а поблизу Делятина, що є його окраїною, поселень не виявлено. Проте, в погоні за мисливською фауною окремі групи неолітичної людини заходили і сюди. Саме цим і можна пояснити знахідку в Саджавці кам'яної сокири, подібні знахідки якої описані на Побужжі. Знахідка в с.Корнич (Коломийщина) на поселенні трипільської культури виробів з закарпатського вулканічного скла свідчить про те, що певною мірою через цю територію здійснювався зв'язок між Прикарпаттям та Закарпаттям.

Дещо пізнішою є багатощарова стоянка в Лоевій, що розташована поблизу старовинної дороги з Придністрянщини на Закарпаття, якою з-над Дністра возили в басейн Тиси дорогу сировину – кремій. Другою особливістю поселення є її положення на березі

криниці, з якої добувалась сировиця для виварювання солі. Завдяки цьому на поселенні в урочищі Куштіль людина поселялась кілька разів.

Найстаріші знахідки на Куштілі (сотні фрагментів предметів) відносяться до 2-1.5 тисяч років до н.е., коли там поселились носії підкарпатської культури шнурової кераміки, що виготовляли вироби з глини (кухонний посуд різних форм та розмірів, прикрашений зверху орнаментом у вигляді відтисків шнура). В Саджавці знайдено уламок сокири, що також характерний для культури шнурової кераміки.

З останньою генетично пов'язана комарівська культура, що розвивалась 1.5-1.3 тисячі років до н.е. На Покутті розкопано могильники, де під земляними насипами захоронено попіл спалених мерців або неспалені їх тіла, які розташовані горілиць у випрямленому або на бік у скорченому положенні. В околицях Микуличина, як і нижче за течією Пруту, комарівських захоронень не виявлено, а в Лоевій на поселенні зібрано лише сотні фрагментів кераміки з потовченим на дрібні кусочки і задалегідь перепаленим кременем у стінках. На поверхні посуду простежуються жолібки, борозди, наліпні валики, круглі випуклості тощо.

З цих же часів походять знахідки з урочища Гнила керниця у Вільхівці (Делятин) – кам'яні зернотерки, кам'яний молот, крем'яний серп, ножі скребки.

Основний ареал підкарпатської культури шнурової кераміки та комарівської культури знаходився на Прикарпатті. В XIII столітті до н.е. носіїв комарівської культури витіснили племена фракійського походження, що прибули сюди з Молдавії і Трансільванії. Вони створили культуру типу Ноа, кераміка якої виготовлялась з глини, яка змішана з піском, кварцом та кременем. Посуд різних форм та розмірів, орнаментований дірочками під вінцями та валиками з насічками на шийках. Населення культури Ноа знало ливарне виробництво, а в Лоевій займалось лише виготовленням кераміки та виварюванням солі.

На зміну описаній культурі на Прикарпаття прийшла голіградська культура (також південного походження), що розвивалась 1.0-0.7 тисяч років до н.е. Це був час, коли з'явилося залізо і успішно стало конкурувати з бронзою. У Дорі виявлено скарб бронзових виробів в урочищі Сісня під Білим Каменем. Зі скарбу дотепер збереглося лише руків'я бронзового меча з високомистецьким орнаментом, що датується віком у 800 років до н.е. і був занесений сюди хребтами наших гір із Закарпаття. Цими ж роками датуються сотні фрагментів кераміки (ур.Куштіль, Лоева) з характерною сіткою борозд, які залишились від згладжування її поверхні травою, а також з орнаментом у вигляді продовгуватих або круглих поодиноких чи подвійних гудзиків, валиків з відбитками пальця тощо.

Після тривалої перерви (біля 1 тис. років) археологічні пам'ятки з'явилися лише на початку 1 тисячоліття нашої ери. Вони виявлені поблизу Делятина (Надвірна, Яблунів), датуються II-VI століттями н.е. і названі культурою карпатських курганів. Носії цієї культури проживали в прямокутних хатах стовпової конструкції, займались випасом худоби, виробництвом кераміки та залізних речей. Походження цієї культури – гето-дакійське. Внаслідок торгівлі носіїв цієї культури з південними сусідами, на Делятинщину попала срібна монета римського імператора Трояна (98-113), а також фібули та привозна кераміка.

Наступні сліди життя людини у долині верхнього Пруту зафіксовані лише з часів розвитку Київської Русі.